

Opas
eksoskeletonien hyödyntämiseen
pelastustoimessa, ensihoidossa
ja tukipalveluissa

Toni Pekkola
Essi Heimovaara
Paavo Nyländen
Heli Leander
Juha-Pekka Kulmala
Kari Vehmaskoski

Opas eksoskeletonien hyödyntämiseen pelastustoimessa, ensihoidossa ja tukipalveluissa

PSR
PALOSUOJELURAHASTO

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos
Mellersta Nylands räddningsverk

jamk | Jyväskylän
ammattikorkeakoulu

Opas eksoskeletonien hyödyntämiseen pelastustoimessa, ensihoidossa ja tukipalveluissa

Kirjoittajat: ExoPELA-projektitiimi

Toni Pekkola

Vanhempi asiantuntija, ExoPELA-projektin projektipäällikkö,
Jyväskylän ammattikorkeakoulu,
Kuntoutus- ja sosiaalialan instituutti

Essi Heimovaara

Vanhempi asiantuntija,
Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Likes

Paavo Nyländen

Tutkimusassistentti,
Jyväskylän ammattikorkeakoulu,
Kuntoutus- ja sosiaalialan instituutti

Heli Leander

HR-asiantuntija,
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue,
Keski-Uudenmaan pelastuslaitos

Juha-Pekka Kulmala

Vanhempi tutkija,
Jyväskylän ammattikorkeakoulu,
Kuntoutus ja sosiaalialan instituutti

Kari Vehmaskoski

Lehtori, Professor (Hon.),
Jyväskylän ammattikorkeakoulu,
Kuntoutus- ja sosiaalialan instituutti

Tämä opas on julkaistu alun perin liitteenä teoksessa Pekkola, T., Heimovaara, E., Nyländen, P., Leander, H., Kulmala, J.-P. & Vehmaskoski, K. (2026).

Eksoskeletonit pelastusalalla: Ulkoisten tukirankojen hyödyntäminen pelastustoimessa, ensihoidossa ja tukipalveluissa.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja, 352.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-802-0>

©2026

Tekijät & Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Sisällys

ALKUSANAT	6
PELASTUSALAN NYKYTILA JA TULEVAISUUSNÄKYMÄT	7
EKSOSKELETONIT	9
TUTKITTUA TIETOA EKSOSKELETONEISTA.....	11
KUSTANNUSVAIKUTUKSET.....	12
KÄYTTÖÖNOTTO	14
OPPAAN LÄHTEET.....	18

Alkusanat

Opas eksoskeletonien hyödyntämiseen pelastustoimessa, ensihoidossa ja tukipalveluissa on tuotettu Jyväskylän ammattikorkeakoulun (Jamk) ja Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen toteuttamassa, Palosuojelurahaston rahoittamassa ExoPELA – Exoskeletonit pelastusalalla tutkimus- ja kehittämissuorituksissa.

Pelastusala on murroksessa. Työtehtävät ovat fyysisesti vaativia, ja henkilöstön ikääntyminen sekä eläköityminen lisäävät painetta löytää uusia ratkaisuja työkyvyn tukemiseen. Samalla teknologian kehitys tarjoaa jo mahdollisuuksia, joita ei aiemmin ole ollut käytettävissä. Yksi näistä ratkaisuista on eksoskeleton – ulkoinen, puettava tukiranka, joka voi keventää kuormitusta ja parantaa ergonomiaa fyysisesti vaativissa työtehtävissä tai toimia työhön paluun tukena.

Tämän oppaan tavoitteena on tarjota pelastusalan työntekijöille ja johdolle tiiviissä muodossa tietoa eksoskeletonien hyödyntämisestä pelastustoimessa, ensihoidossa ja tukipalveluissa. Tavoitteena on herättää keskustelua siitä, miten teknologialla voidaan edistää työhyvinvointia pelastusalan arjessa, sekä inspiroida kehittämään toimintaa ja turvaamaan henkilöstön työkyky myös tulevaisuudessa.

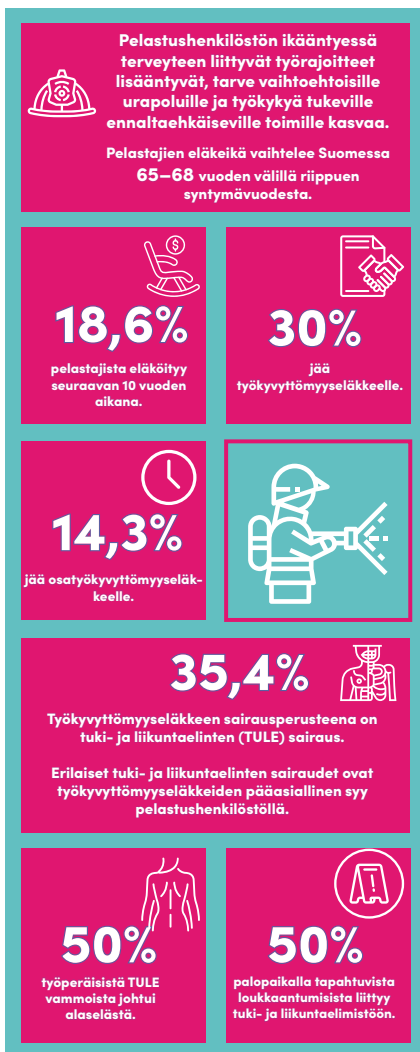
ExoPELA-projektitiimi

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos
Mellersta Nylands räddningsverk

Pelastusalan nykytila ja tulevaisuusnäkymät

Pelastusala on kokenut Suomessa merkittäviä muutoksia viime vuosikymmeninä. Näitä ovat muun muassa eläkeuudistukset ja pelastustoimen siirtyminen osaksi hyvinvointialueita. Lähivuosina suuri joukko pelastajia jää eläkkeelle. Jotta palvelut voidaan turvata koko maassa, uusien pelastajien koulutusmäärää pyritään lisäämään.

Kuvion lähteet: JHL, 2024; Keva, ei pvm.–a; Kuntaliitto, 2022; Sisäministeriö, 2023.

Ennaltaehkäise TULE-sairaudet ja säilytä työkyky

ERGONOMIA

- Vaihtelee työasentoja ja tauota
- Käytä apuvälineitä nostamiseen ja siirtämiseen
- Eksoskeletonit voivat auttaa raskassa ja toistuvissa tehtävissä
- Sijoita varusteet fiksusti
- Opettele oikeat nostotekniikat ja varusteiden käsittelytavat

FYYSINEN KUNTO

- Harjoita lihaskuntaa säännöllisesti
- Aerobinen kunto auttaa jaksamaan ja palautumaan
- Lepo, ravinto ja riittävä uni tukevat palautumista

TYÖYMPÄRISTÖ

- Tunnista riskit etukäteen
- Anna palautetta varusteista ja työjärjestelyistä
- Jaa hyviä käytäntöjä kollegoiden kanssa

TYÖKYVYN TUKEMINEN JA SITÄ KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Työkyvyn tukeminen pelastusosalalla perustuu lainsäädäntöön, joka velvoittaa työnantajan huolehtimaan työntekijöiden terveydestä ja turvallisuudesta.

Palokuntien suositellaan sisällyttävän ennaltaehkäisevät toimet päivittäiseen toimintaan ja koulutukseen vammautumiskäsitteiden vähentämiseksi ja työkyvyn tukemiseksi.

Pelastushenkilöstön ikääntyessä myös terveyteen liittyvät työrajoitteet lisääntyvät ja tarve työkykyä tukeville ennaltaehkäiseville toimille kasvaa.

Kuvion lähteet: Campbell ym., 2024; Mänttari ym., 2020; Punakallio & Lusa, 2020; Ropponen & Sohlman, 2017; Wikström & Lusa, 2009.

Eksoskeletonit

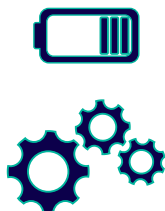
Eksoskeletoineilla tarkoitetaan puettavaa teknologiaa ts. ulkoisia tukirankoja tai työn keventimiä.

Eksoskeletoineja on kehitetty sekä työkäyttöön, urheiluun, kuntoutukseen että armeijakäyttöön. Laitteet voidaankin luokitella joko käyttötarkoituksen tai rakenteellisten ratkaisujen mukaan esimerkiksi aktiivisiin ja passiivisiin. Kuviossa on esitetty eksoskeletonien luokittelu kevennysmekanismin ja sovelluskohteen mukaan.

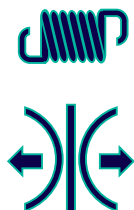
Eksoskeletonien käytön arvioidaan moninkertaistuvan lähivuosien aikana teollisuuden eri aloilla. Pelastusallalle on kehitteillä omia toimialan erityispiirteet ja toimintaympäristöjen asettamat vaatimukset huomioivia laiteratkaisuja.

Kevennysmekanismi

Aktiiviset akuilla ja moottoreilla

Passiiviset jousilla tai elastisilla materiaaleilla

Sovelluskohteet

Muita sovelluskohteita

Eksoskeletooneja eri käyttötarkoituksiin. Vasemmalla ylhäällä kädet koholla työskente-
lyä keventäviä eksoskeletooneja. Keskellä ylhäällä yhdistelmäeksoskeleton. Vasemmalla
alhaalla nostoja keventävä eksoskeleton. Keskellä alhaalla puristusvoimaa lisäävä
eksoskeleton. Oikealla työkalukevennin. Kuvat: projektitiimi.

Tutkittua tietoa eksoskeletoneista

Eksoskeletoneja ei ole vielä toistaiseksi juurikaan hyödynnetty pelastusalalla. Tästä syystä myös tutkimustietoa on vain vähän tarjolla. Maailmalla on kuitenkin meneillään joitain tuotekehitysprojekteja ja tarvekin on tunnistettu pelastusalan työtehtävien keventämiseen. Kuviossa on esitetty koottua tietoa eksoskeletoneihin liittyvistä tutkimuksista päättynen ExoPELA-projektin tutkimustuloksiin.

Kustannusvaikutukset

Eksoskeletonien kustannusvaikuttavuuden osalta voidaan arvioida niiden tarjoamaa hyötyä suhteessa työkyvyttömyyden aiheuttamiin kustannuksiin. Kustannusvaikuttavuus ei kuitenkaan rajoitu pelkästään sairauspoissaolojen vähenemiseen.

ESIMERKKI: PALOMIES KALLE 40-V

TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKE

Kustannukset, mikäli työntekijä jää suoraan työkyvyttömyyseläkkeelle tai kuntoutustuelle 2025*

Kustannukset työnantajalle 2027: 136 000 €

Kustannukset työnantajalle 2028: 267 000 €

Kustannukset yhteensä: 403 000 €

- * Tiedot perustuvat Kevan arvioituun kustannusvaikutukseen omavastuiseen työkyvyttömyyseläkemaksuun vuosina 2027 ja 2028

SAIRAUSPOISSAOLO

1. Työntekijä on poissa 1-7 päivää: Välitön kustannus ka. 634 €**
2. Työntekijä poissa 8-29 päivää: Välitön kustannus ka. 2238 €
3. Työntekijä poissa 30-59 päivää: Välitön kustannus ka. 5874 €

Tiedot perustuvat Kevan tulorekisteristä tehtyyn poimintaan. Laskennassa tarkastellaan Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen 40-49 vuotiaan palomiehen **välittömiä keskiarvoisia (ka.) sairauspoissaolokustannuksia.

EKSOSKELETONIN VAIKUTUS KUSTANNUKSIIN

Ennaltaehkäisy

Eksoskeletonin käytöllä voidaan ennaltaehkäistä erityisesti rasitusperäisiä tuki- ja liikuntaelämistön oireita ja vammoja. Tuki- ja liikuntaelinoireista johtuvat poissaolot vähenevät.

Työhönpaluu

Eksoskeletonin avulla voidaan edistää työhön paluuta. 1-7 päivää aikaisempi työhönpaluu eksoskeletonia käyttäen vähentää sairauspoissaolon kuluja keskimäärin 634€.

Kuntoutus

Kuntoutuksessa eksoskeleton tukee työntekijän työergonomiaa. Tämä vähentää riskiä työperäisiin ongelmiin sekä auttaa välttämään yksipuolista kuormitusta.

Kuvion lähteet: McCready, 2023; Keva, ei pvm.-b; Tanskanen, 2022.

Käyttöönotto

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos
Mellersta Nylands räddningsverk

Eksoskeletonin soveltuvuuden arviointilista työtehtävään on laadittu ExoPELA-projektissa. Tarkasteltaviksi tekijöiksi on valikoitu projektin toimenpiteissä, työpajoissa ja tilaisuuksissa pelastusalan toimijoilta esille nousseita seikkoja eksoskeletonien käyttöönnoton ja käytön näkökulmista. Arviointilistan tarkoituksena on nostaa esille tyypillisimpiä eksoskeletonien käyttöönnottoon ja käyttöön liittyviä tekijöitä, joita käyttäjien tulisi ottaa huomioon.

EKSOSKELETONIN SOVELTUVUUDEN ARVIOINTILISTA TYÖTEHTÄVÄÄN

1. Työtehtävän analyysi	K / E
• Onko työtehtävä toistuva ja/tai fyysisesti kuormittava?	☐ ☐
• Kohdistuuko kuormitus erityisesti	
- yläraajoihin	☐ ☐
- selkään	☐ ☐
- alaraajoihin	☐ ☐
- koko kehoon?	☐ ☐
• Suoritetaanko työ pääasiassa	
- seisten	☐ ☐
- istuen	☐ ☐
- kävellen	☐ ☐
- kyökkyasennossa tai polvillaan	☐ ☐
- kädet koholla, kurottaen	☐ ☐
- muuten, miten? _____	☐ ☐
• Vaatiiko työtehtävä	
- tarkkuutta	☐ ☐
- ketteryyttä	☐ ☐
- nopeita liikkeitä	☐ ☐
- kuormituksen keventämistä	☐ ☐
- lisävoiman tuottoa	☐ ☐

2. Eksoskeletonin tekninen yhteensopivuus työtehtävään K / E
- Onko laite suunniteltu juuri kyseisen työtehtävässä tarvittavan kehonosan tukemiseen?
  - Tukeeko laite työasentoja ja liikkeitä, joita tehtävään liittyy?
  - Onko laite yhteensopiva muun henkilökohtaisen suojavarustuksen tai työvaatetuksen kanssa?
  - Onko laitteen yhteensopivuus työtehtävissä tarvittavien työvälineiden, ajoneuvojen ja varusteiden kanssa tarkistettu?
  - Soveltuuko laite käytettäväksi työtehtävän vaatimissa toimintaympäristöissä ja -olosuhteissa (huomioiden mm. lämpötilat, kemikaalit)?
  - Onko laitteeseen saatavilla mahdollisia työtehtävässä tarvittavia lisävarusteita/suojaimia (esim. pölysuojaus)?
3. Eksoskeletonin käytettävyys ja mukavuus K / E
- Onko laite helppo pukea ja riisua?
  - Onko laite nopea pukea ja riisua?
  - Onko laite säädettävissä käyttäjän mittojen mukaan?
  - Onko laite mukava käyttää koko työvuoron/työtehtävän ajan?
  - Rajoittaako laite liikkumista tai aiheuttaako sen käyttö epämukavuutta?
  - Onko käyttäjällä mahdollisuus testata laitetta ennen käyttöönottoa?
4. Turvallisuus ja riskit liittyen eksoskeletonin käyttöön K / E
- Onko laite CE-merkitty tai muuten sertifioitu?
  - Onko työtehtävässä olemassa riski
    - takertumisesta
    - kompastumisesta
    - liukastumisesta
    - puristumisesta
    - muista vaaratilanteista (esim. ympäristötekijöistä ja -olosuhteista johtuvista)?
    - Millaisista? _____
  - Onko käyttäjille tarjolla koulutusta laitteen käyttöönottoon ja (turvalliseen) käyttöön?
  - Onko olemassa toimintamalli, jos laitteen käytöstä aiheutuu ongelmia tai turvallisuusriskejä?
  - Onko laitteiden käyttö huomioitu työpaikan ergonomia- sekä työturvallisuuskäytännöissä ja -ohjeistuksissa?

5. Käyttäjäkokemus ja palaute liittyen eksoskeletonin käyttöön K / E

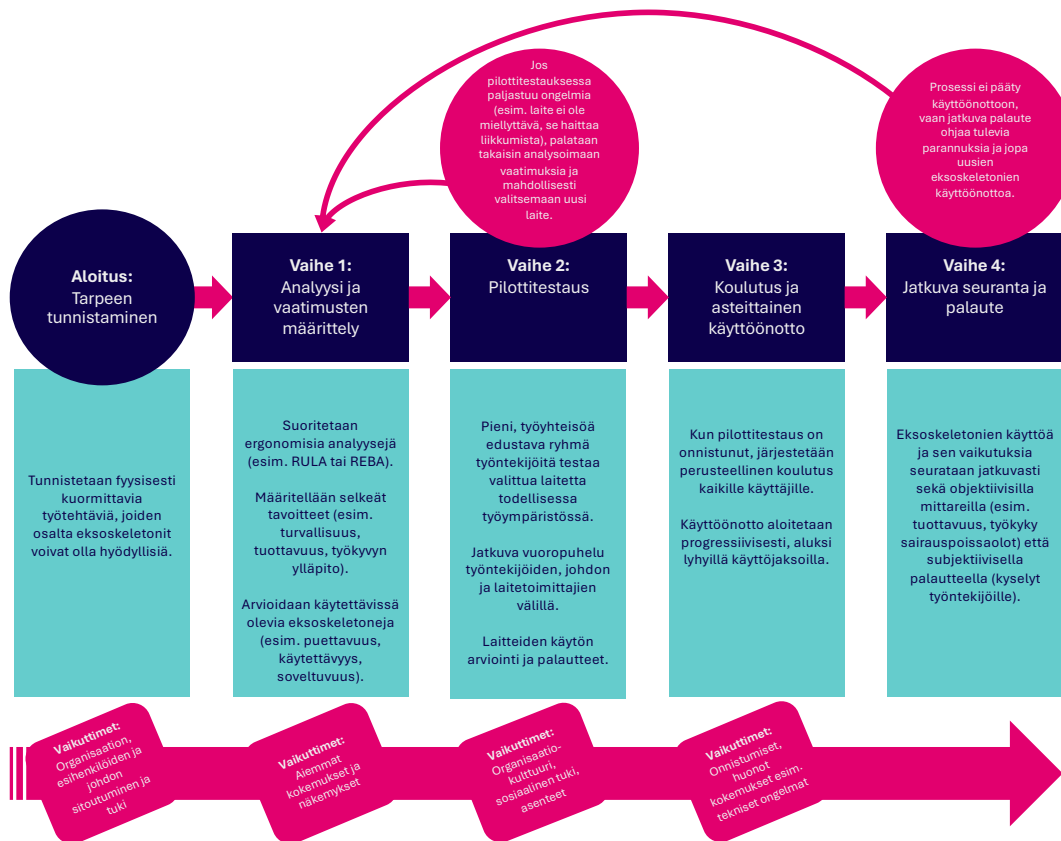
- Onko käyttäjillä mahdollisuus antaa palautetta laitteen toimivuudesta? □□
  - Jos on, kenelle? _____
- Onko kerätty palautetta laitteen käytöstä tai testauksesta? □□
- Onko palaute ollut pääosin positiivista ja tukee käyttöönottoa? □□
- Onko käytössä mittarit laitteen vaikuttavuuden arviointiin (esim. sairauspoissaolot, palautuminen?) □□
- Onko seurannan tuloksia ja palautteita hyödynnetty päätöksenteossa ja investointien perusteluissa? □□
- Onko johto sitoutunut laitteen käyttöönottoon ja viestii sen hyödyistä? □□

6. Eksoskeletonin ylläpito ja huolto K / E

- Onko laitteelle määritelty vastuuhenkilö? □□
- Onko laitteelle määritelty huolto-ohjelma? □□
- Onko huolto helppoa ja saatavilla? □□
- Onko varaosia, tarvikkeita tai teknistä tukea helposti saatavilla? □□
- Onko laite tarvikkeineen puhdistettavissa käytön jälkeen? □□

7. Muut huomiot _____

Eksoskeletonien käyttöönotto vaiheistettuna

Kuvion lähteet: Pekkola & Minkinen, 2020; Venkatesh, 2003.

Oppaan lähteet

Campbell, R., Hall, S. & Petrillo, J. (2024). *United States Firefighter Injuries in 2023*. Haettu 29.9.2025 osoitteesta <https://www.nfpa.org/education-and-research/research/nfpa-research/fire-statistical-reports/firefighter-injuries-in-the-united-states>

JHL. (2024). *JHL:n Pelastusalan Unioni vaatii: Pelastajien eläkeikä on laskettava*. Haettu 23.7.2025 osoitteesta <https://www.jhl.fi/uutiset/jhln-pelastusalan-unioni-vaatii-pelastajien-elakeikaa-on-laskettava/>

Keva. (Ei pvm.-a). *Näin kunta-ala eläköityy. Arvio eläkkeelle jäävistä kuntatyöntekijöistä 2022–2031*. Haettu 8.9.2025 osoitteesta <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrl-joiZTBhNjUwYmItNTE2Ni00MzhmLTg0NjgtMWUxNjY5ODEwNTNmliwidCI6IjZiYmE2ZjhmLTJjZDgtNGUxYi1iYTQ2LTc0YTE1NWQzN2M4NCIsImMiOjI9>

Keva. (Ei pvm.-b). *Tietoa työkyvyttömyyden kustannuksista*. Haettu osoitteesta 27.10.2025 osoitteesta https://kevatutkii.keva.fi/tyokyvyttomyyden_kustannukset

Kuntaliitto. (2022). *Työelämän ja palvelutuotannon tarpeet huomioitava pelastusalan koulutus uudistuksessa*. Haettu 10.9.2025 osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2022/tyoelaman-ja-palvelutuotannon-tarpeet-huomioitava-pelastusalan>

McCready, A. (2023). *Introducing the new exoskeleton cost-benefit analysis tool from TNO*. Interreg North Sea Region. Haettu 27.10.2025 osoitteesta <https://northsearegion.eu/exskallerate/exskallerate-ecosystem/puchasing-an-exoskeleton-is-it-worth-the-cost/index.html>

Mänttari, S., Karkulehto, J. & Oksa, J. (2020). *Fyysisen kuormituksen hallinta pelastajan työssä. Uusi lähestymistapa palautumisen edistämiseksi*. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140060/TTL_978-952-261-919-8.pdf

Pekkola, T. & Minkkinen, T. (toim.). (2020). *RoboCountryside – Robotiikan mahdollisuudet maaseudulla: Käsikirja robotiikasta*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Punakallio, A. & Lusa, S. (2020). Miten tukea työ- ja toimintakykyä. Fyysisen toimintakyvyn tukeminen. Teoksessa A. Vuokko, A. Punakallio, T. Paajanen. & S. Lusa (toim.), *Pelastushenkilöstöntyöterveysseuranta – yhteistyö ja käytännöt*, (s. 151–156). Työterveyslaitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:9789522618627>.

Ropponen, T. & Sohlman, P. (2017). *Palomiehet voivat työssään entistä paremmin – eläkeikä nousee, työkyvyttömyyseläkkeet vähenevät*. Keva. Haettu 23.7.2025 osoitteesta <https://www.keva.fi/uutiset-ja-artikkelit/palomiehet-voivat-tyossaan-entista-paremmi--elakeika-nousee-tyokyvyttomyyselakkeet-vahenevat/>

Sisäministeriö. (2023). *Hallitusohjelman uudistukset pelastustoimeen ja hätäkeskustoimintaan*. Haettu 10.9.2025 osoitteesta <https://intermin.fi/pelastustoimi/ho-uudistukset-pelastustoimi>

Tanskanen, A. (2022). *Sairauspoissaolo maksaa työnantajalle jopa kaksi euroa minuutilta*. Elinkeinoelämän keskusliitto. Haettu 20.9.25 osoitteesta <https://ek.fi/ajankoh-taista/blogit/sairauspoissaolo-maksaa-tyonantajalle-jopa-kaksi-euroa-minuutilta/>

Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B. & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly*, 27(3), 425–478. <https://www.jstor.org/stable/30036540>.

Wikström, M. & Lusa, S. (2009). *Pelastustyön fyysiset vaatimukset ja pelastushenkilöstön fyysisen toimintakyvyn edellytykset – kirjallisuuskatsaus*. Työterveyslaitos. <https://www.ttl.fi/sites/default/files/2021-11/Pelastusalan-erityispiirteet-ja-elintavat.pdf>

Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisut.

Avoimet julkaisumme tekevät tunnetuksi
Jamkin laajaa ja monialaista
opetus-, tutkimus- ja kehittämistyötä.

▶ jamk.fi/julkaisut

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

PL 207, 40101 Jyväskylä
Rajakatu 35,
40200 Jyväskylä
Puh. +358 20 743 8100

jamk.fi